

Dezinformacja na temat historii prowadzi do dezinformacji teraźniejszości

25 października 2020

Wypowiedź Putina z czerwca 2020 r. celowo przedstawia zniekształconą historię II wojny światowej.

Koniecznym jest zrozumienie faktu, dlaczego przepisywanie historii przez Rosję niesie niebezpieczne konsekwencje dla dzisiejszego świata. Artykuł autorstwa Władimira Putina, który ukazał się czerwca 2020 r. „Prawdziwe lekcje z 75. rocznicy II wojny światowej” pokazuje, że Rosja przeniosła od dawna praktykowane przepisywanie historii II wojny światowej w sowieckim stylu na nowy poziom. Putin poparł fałszywe twierdzenie, iż to Rosja i Armia Czerwona są jedynymi wyzwoliciełami Europy i jedynymi zwycięzcami II wojny światowej. Ponadto Kreml włączył tę ideę do swojej konstytucji, jako obowiązującej ideologii państwowej, żądając tym samym, aby świat zaakceptował ten przepisany pogląd na historię II wojny światowej.

W swoim [artykule](#), opublikowanym 18 czerwca 2020 roku w amerykańskim konserwatywnym magazynie „The National Interest”, Putin podejmuje próbę ponownego napisania historii II wojny światowej w tradycji Związku Radzieckiego. Twierdzi, że centralnym elementem II wojny światowej jest Wielka Wojna Ojczyźniana toczona między Związkiem Radzieckim a nazistowskimi Niemcami w latach 1941–1945. Dogodnie usuwa fakt, że od 1939 do 1941 roku Związek Radziecki był sojusznikiem nazistowskich Niemiec.

Zasadniczo artykuł nie przedstawia nowych wiadomości; raczej powtarza dyskusyjne kwestie, które Kreml regularnie podnosił w poprzednich latach. Putin gloryfikuje rolę reżimu radzieckiego

i radzieckiej Armii Czerwonej w wyzwaniu Europy od nazistów, oraz określa Rosję i naród rosyjski jako jedynych zwycięzców wojny. O ile opisywana rola ZSRR pod koniec II wojny światowej pomija rolę pozostałych aliantów, o tyle rola ZSRR w wybuchu wojny – czyli paktu Ribbentrop-Mołotow – jest bagatelizowana. Zamiast tego Putin oskarża Zachód i Polskę o wybuch wojny. Dla Kremla zwycięstwo Związku Radzieckiego w Wielkiej Wojnie Ojczyźnianej jest rdzeniem narracji obecnej rosyjskiej państwowości, która cierpi z powodu psychologii utraty imperium przez upadek ZSRR, a pod wieloma względami statusu wielkiego mocarstwa. W dalszej części swojego artykułu Putin nalega na nazwanie Rosji kluczowym konstruktorem porządku światowego, zapraszając na szczyt tylko największe mocarstwa, będących stałymi członkami Rady Bezpieczeństwa ONZ, w celu omówienia międzynarodowego porządku, zamykając tym samym drzwi dla innych krajów.

Artykuł został opublikowany przed [referendum](#) konstytucyjnym w Rosji, które odbyło się w dniach 25 czerwca – 1 lipca 2020 r., oraz przed wielką defiladą wojskową 24 czerwca. Paradę pierwotnie zaplanowano na coroczne [obchody](#) zwycięstwa w Wielkiej Wojnie Ojczyźnianej 9 maja, ale została opóźniona z powodu pandemii.

Alternatywne fakty Putina

Wśród fałszów zawartych w artykule znajdują się:

1. Putin twierdzi, że Polska, będąca pierwszą ofiarą II wojny światowej, jest częściowo odpowiedzialna za rozpoczęcie II wojny światowej.
2. Putin porównuje tajny pakt Ribbentrop-Mołotow (w którym hitlerowskie Niemcy i stalinowski Związek Radziecki podzieliły Europę na sfery ich wpływów) jako odpowiednik porozumienia monachijskiego z 1938 r. (między Wielką Brytanią, Niemcami, Francją i Włochami), na mocy którego czeskie Sudety zostały dołączone do hitlerowskich Niemiec. Używa technik

dezinformacyjnych, mających na celu oczernienie jakiejś osoby lub instytucji w przypadku, kiedy w rzeczywistości zarzucany czyn został dokonany przez agresora.

3. Putin twierdzi, że włączenie Łotwy, Litwy i Estonii do ZSRR nastąpiło „na podstawie umowy, za zgodą wybranych władz”, co stoi w opozycji do stanu faktycznego, czyli nielegalnej aneksji państw bałtyckich przez ZSRR, która była bezpośrednim wynikiem paktu Ribbentrop-Mołotow.

Narracje historyczne są podstawą tworzenia większości kolektywnych tożsamości. Sposób w jaki jakakolwiek grupa odnosi się do swojej historii, ma wpływ na jej politykę narodową i społeczną, oraz zachowanie narodu.

Świat nigdy nie może zapomnieć prawdy, że układ monachijski był haniebnym przyzwoleniem Zachodu na aneksję czeskich terytoriów przez Hitlera w imię utrzymania pokoju. Jednak, [jak pisze profesor Mark N. Katz](#), „twierdzenie, że zrobili to w celu wywołania konfliktu między Niemcami a ZSRR, jest nadużyciem”. Porozumienie przestało obowiązywać natychmiast po zerwaniu go przez Hitlera, w momencie zajęcia przez niego reszty terytorium Czech.

Najczęściej w celu osiągnięcia pokoju, zawierane są umowy międzynarodowe. Jednak pakt Ribbentrop-Mołotow podpisany 23 sierpnia 1939 r. przez ministrów spraw zagranicznych hitlerowskich Niemiec i sowieckiej Rosji, był [paktem wojennym](#) między dwoma totalitarnymi reżimami. Zapewnił, że żadna ze stron nie zaatakuje drugiej nie będąc sprowokowaną, a w Tajnym Protokole ustanowił strefy wpływów w Polsce, Litwie, Łotwie, Estonii i Finlandii. Niemcy rozpoczęły II wojnę światową dopiero po podpisaniu tego paktu, od ataku na Polskę na jej zachodnie granice 1 września 1939 r., po której nastąpiło francusko-brytyjskie wypowiedzenie wojny Niemcom.

Niedługo potem Związek Radziecki zaatakował Polskę od wschodu. Następnie państwa bałtyckie znalazły się pod okupacją

radziecką w czerwcu 1940 r., a ostatecznie zostały one anektowane do roku 1944 r. Bałtyckie antyradzieckie grupy oporu, znane jako [bojownicy o wolność](#) lub leśni bracia, walczyły z okupacją sowiecką od 1944 do 1953 r. Był to najdłuższy bój partyzancki w Europie, z niektórymi indywidualnymi partyzantami walczącymi do lat sześćdziesiątych XX wieku.

Handłowe sztuczki – jak używać retoryki, aby manipulować na swoją korzyść

Poza mylącymi narracjami, retoryka artykułu nie pozostawia miejsca na dialog na temat historycznej roli wielu innych narodów, które to uczestniczyły w II wojnie światowej. Z łatwością można zaobserwować narzędzia literackie wspierające narrację Putina:

– Putin używa superlatywów, które podkreślają podział nas kontra oni, zmuszając widzów do fałszywego [zero-jedynkowego wyboru](#), że ci, którzy nie zgadzają się z jego poglądami, są przeciwko niemu i Rosji, a tym samym stają się pro-nazistowscy. Ponadto superlatywy i hiperbola tworzą dyskurs, w którym działania sowieckie podczas II wojny światowej są pozytywnie promowane, podczas gdy role innych narodów są pomniejszane.

– Putin stosuje sztuczne zestawienie jednostki z grupą – w tym przypadku z narodem rosyjskim. Mianowicie interes narodu jest przedkładany ponad interes i potrzeby jednostki, taktyka typowa dla reżimów nacjonalistycznych. Oferuje również pozory „jedności” w rosyjskim społeczeństwie, pomijając inne zbiorowe wspomnienia o sowieckim reżimie – represje, sowieckie gułagi, zbrodnię katyńską i oczywiście tajny pakt Ribbentrop – Mołotow.

– Selektywna prezentacja wydarzeń historycznych i identyfikacja osobistych wspomnień ze zbiorowymi. Zaimek „ja” bardzo często zastępuje się zbiorowym „my”, wprowadzając czytelnika w zakłopotanie co do tego, czy „my” to Putin, Kreml, naród rosyjski, czy naród sowiecki itp.

– Powtarzanie fraz i powtarzające się pytania retoryczne pomagają Putinowi grać na emocjach czytelników i sprawiają, że jego spojrzenie na temat staje się bardziej zapadające w pamięć, wyraźniejsze i niepodważalne.

Koniec II wojny światowej obchodzony jest w Europie jako czas pojednania, pokoju i jedności. Europa próbuje wybaczyć, a nawet odbudować i zjednoczyć się dla wspólnego dobrobytu, podczas gdy Putin wytyka palcami i oskarża. Europa prowadzi otwarty dialog na temat zbrodni wojennych, Putin wyklucza dialog, zaprzecza wszelkim sowieckim zbrodniom i narzuca „jedyną poprawną” wersję historii. Interpretacja pamięci historycznej, to skomplikowany problem, nie może być ani czarny ani biały. Zwykle w społeczeństwie demokratycznym narracje buduje się wokół otwartego dialogu, który obejmuje kilka perspektyw i ostatecznie rozwija porozumienie o współpracy między różnymi narodami.

Narracja „zwycięzców” stanowi podstawę państwowej ideologii

Interpretacja Putina dotycząca II wojny światowej, znajduje bezpośrednie odzwierciedlenie w nowej edycji [Konstytucji Federacji Rosyjskiej. Poprawka do 67. artykułu Konstytucji](#), ma na celu uczynienie z narracji o [zwycięzcach II wojny światowej \(„Mit wojny”\)](#) prologu do obowiązującej ideologii państwowej. Utrwała status Rosji jako jedyne wojennego zwycięzcy, tworząc fundament nowej rosyjskiej tożsamości. Rosyjscy dyplomaci już teraz narzucają tę narrację pełną parą. Na przykład [rosyjska ambasada w Niemczech](#) poprosiła niemieckich nauczycieli historii, o wykorzystanie artykułu Putina na

lekcjach historii. [Rosyjscy urzędnicy](#) i [prokremłowskie media](#) używają interpretacji Putina dotyczącej II wojny światowej, jako tematów do dyskusji. Nawet wśród młodszego pokolenia Rosjan, można to dostrzec w [rosyjskiej popkulturze](#), gdzie Rosja jest postrzegana jako zwycięzca II wojny światowej i wyzwoliciel Europy od nazistów.

Dlaczego warto to zrozumieć

Putin napisał ten artykuł, aby uzasadnić dziesięciolecie rosyjskiej polityki zagranicznej – przedwojennej, wojennej, powojennej i obecnej. Artykuł próbuje także wybielić zbrodnie Stalina przeciwko jego własnemu narodowi. Celem tych narracji są młodzi ludzie – pokolenie bez pamięci o II wojnie światowej – w wieku, w którym kształtują się ich zainteresowania historyczne i łatwiej jest manipulować ich zrozumieniem historii. Putin odnosi się także do tego, jak Hitler doszedł do władzy stwierdzając, że było to w dużej mierze spowodowane niezadowoleniem z porządku światowego po I wojnie światowej i traktatu wersalskiego. Pozostawia czytelnika z zastanawiającym pytaniem, co mogłoby się stać, gdyby Rosja była dziś niezadowolona z globalnego porządku. Czy Putin używa tego argumentu, aby uzasadnić swoje własne interesy w poszerzaniu imperium?

Historyczna narracja o Rosji jako wyzwolicielu Europy od nazizmu, opisana przez Putina, reprezentuje ideologiczną mobilizację rosyjskiego społeczeństwa, kształtującą mentalność supermocarstw w umysłach własnych obywateli i wpływającą na obywateli zachodniej europy, będących mniej zaznajomionymi z historią.

Autorstwo: Dalia Bankauskaitė

Tłumaczenie: MrEnigmatis

Źródło oryginalne: [Medium.com](#)

Źródło polskie: [MrEnigmatis.wordpress.com](#)